

Is vriendschap een illusie?

Een bekend Nederlandstalig nummer over vriendschap is het nummer *Vriendschap* van Het Goede Doel uit 1980. Wat is vriendschap eigenlijk volgens dit nummer en in hoeverre verschilt deze moderne blik van die van Aristoteles, Cicero en Seneca?

Luister naar het nummer: www.youtube.com/watch?v=Ia-qdvDzbAU. De songtekst is hieronder weergegeven.

Als kind had ik een vriend waarmee ik alles deed	Tot het moment dat ze spontaan mijn naam vergat
Als hij begon te vechten, dan vocht ik met hem mee	En bleek dat ze een ander vriendje had
Als ik in het water sprong, dook hij erachteraan	Eén keer trek je de conclusie
Een mooiere vriendschap, kon er in m'n ogen niet bestaan	Vriendschap is een illusie
Totdat hij verhuisde naar een andere stad	Vriendschap is een droom
Ik heb als ik het goed heb nog een kaart van hem gehad	Een pakketje schroot, met een dun laagje chroom
Eén keer trek je de conclusie	Als het gaat om geld
Vriendschap is een illusie	Als het gaat om vrouwen
Vriendschap is een droom	Als het gaat om alles wat je liefhebt
Een pakketje schroot, met een dun laagje chroom	Wie kun je dan vertrouwen?
Ik kreeg toen een vriendin waarmee ik alles deed	Eén keer trek je de conclusie
Als zij begon te zoenen, dan vree ik met haar mee	Vriendschap is een illusie
Als ik begon te janken, kwam ze naast me staan	Vriendschap is een droom
	Een pakketje schroot, met een dun laagje chroom
	Eén keer trek je de conclusie
	Vriendschap is een illusie
	Vriendschap is een droom

Een mooiere vriendschap, kon er in m'n ogen
niet bestaan

Een pakketje schroot, met een dun laagje
chroom

Aristoteles

1. Beargumenteer in welke van de drie Aristotelische categorieën van vriendschap de vriendschap(pen) bezongen in het nummer valt/vallen. Als je het even niet meer weet, blader naar p. 9-15 in de bundel van Eisma; p. 16-17 in de bundel van Hermaion.

De vriendschappen in het nummer lijken vooral onder categorie 2, genot, te vallen. Het gaat erom dat ze genieten van elkaars gezelschap (samen spelen, leuke dingen doen, seks); niet per se om de goedheid van hun karakters (categorie 1) of juist het directe gewin dat men eruit haalt (categorie 3).

2. Verklaar op basis van Aristoteles' filosofie waarom de vriendschappen in het nummer ten einde komen.

Volgens Aristoteles is het zo dat als de (mogelijkheid tot) genot wegvalt, de vriendschap ook ophoudt, wat in het nummer ook gebeurt.

3. Volgens Aristoteles zegt het soort vriendschappen dat je aangaat ook iets over je karakter. Wat zouden de vriendschappen beschreven in dit nummer zeggen over de karakters van de zanger en zijn 'vrienden'?

Volgens Aristoteles gaan vooral slechte mensen om genot of nut vriendschappen aan (want dit levert hunzelf een bepaald gewin op) terwijl goede mensen vriendschappen aangaan (met goede mensen) om de goede eigenschappen van de persoon zelf. Aangezien dit nummer vooral vriendschap in de eerstgenoemde categorieën bespreekt, zou Aristoteles ervan uitgaan dat de zanger en zijn vrienden slechte mensen zijn.

Cicero

4. Zouden volgens Cicero de personages in dit nummer kwalificeren als 'hoogstaande mannen'? Waarom wel/niet? Als je het niet meer weet, blader dan even terug naar p. 26-28 in de bundel van Eisma; p. 128 in de bundel van Hermaion.

Volgens Cicero zijn hoogstaande mannen vooral karaktervast. Eigenlijk alle personages in dit nummer zijn dat niet. De 'vrienden' van de zanger niet omdat ze hem verlaten; de zanger niet omdat hij zo wispelturig is over wat hij van vriendschap vindt. Cicero denkt verder alleen aan de man, dus de vrouw zou sowieso geen echt goede vriend kunnen zijn.

5. Op basis van *Laelius de amicitia* 62 (Eisma: p. 46-47; Hermaion: p. 148): welke kritiek zou Cicero uiten op de manier waarop de zanger in het nummer zijn vrienden heeft uitgekozen?

Volgens Cicero moet de vriendschap actief getest worden voordat je hem aangaat. Het nummer geeft er weinig blijk van dat dit zorgvuldig heeft plaatsgevonden.

6. Vind je deze kritiek terecht? Leg uit waarom wel of niet.

Seneca

7. 'Als kind had ik een vriend waarmee ik alles deed', zingt Henk Westbroek. Uit het nummer lijkt te spreken dat vriendschap vooral 'veel samen doen' inhoudt. In hoeverre zou Seneca het eens zijn met deze definitie van vriendschap? Beargumenteer je antwoord op basis van brief 3 (Eisma: p. 96-103; Hermaion: p. 34-39).

Volgens Seneca betekent vriendschap inderdaad alles delen – Lucilius vraagt hem namelijk om bepaalde dingen niet te bespreken met de 'vriend' die zijn brief komt afleveren omdat die daar niet van op de hoogte is, en dat beweegt Seneca ertoe om te zeggen dat deze man dan dus geen vriend is.

8. Ben je het zelf eens met deze definitie van vriendschap? Beargumenteer je antwoord.

9. Seneca citeert de filosoof Hecaton als volgt: *si vis amari, ama* (Eisma: p. 116; Hermaion: p. 52). Leg uit hoe de zanger dit advies had kunnen toepassen en waaruit blijkt dat hij dit nu niet heeft gedaan.

De zanger had actiever zijn vriendschappen kunnen navolgen (door het contact in stand te houden, op bezoek te gaan of in ieder geval door ze niets kwalijk te nemen). Dat doet hij niet, want hij laat ze gaan en levert alleen maar kritiek.

10. Welke grote denker heeft volgens jou de beste visie op vriendschap? Aristoteles, Cicero, Seneca of Henk Westbroek? Leg uit.